

ინოვაციური განვითარების სტრატეგიისა და პრიორიტეტების ფორმირება

აკაკი გვარუციძე
სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი

გრიგოლ აბრალავა
სტუ-ს დოქტორანტი

რეზიუმე

სამეცნიერო სტატიაში განხილულია ინოვაციური განვითარების სტრატეგიისა და პრიორიტეტების ფორმირების აქტუალური საკითხები.

აღნიშნულია, რომ ინოვაციური განვითარების სტრატეგიისა და სტრუქტურის ფორმირება-სრულყოფას განაპირობებს ფაქტორთა წრე, რომელთა შორის განსაკუთრებული და არსებითი მნიშვნელობისა მეცნიერული შემეცნების შინაგანი ლოგიკა, ინოვაციური პროცესის მონაწილე სუბიექტთა პრაქტიკული მოთხოვნილებები, უკუკავშირი მეცნიერებასა და პრაქტიკას შორის და სხვა.

ოცდამეერთე საუკუნემ ნათლად დაგვანახა, რომ სწორედ ინოვაციური სფეროს განვითარებაში მიღწეული დონე და დინამიზმი ქმნის ეკონომიკური ზრდის მყარ ბაზას, ვინაიდან ინოვაციები ეროვნული და მსოფლიო ეკონომიკის განვითარების მამოძრავებელი ძალაა.

საკვანძო სიტყვები: ინოვაცია, დინამიზმი, სტრატეგია, პრიორიტეტი.

FORMATION OF INNOVATIVE DEVELOPMENT STRATEGIES AND PRIORITIES

Akaki Gvarucidze
Associate Professor of GTU
Grigol Abralava
PhD Student of GTU

SUMMARY

The scientific article discusses topical issues of innovation development strategy and formation of priorities.

It is noted that the formation-improvement of the innovation development strategy and structure is conditioned by a circle of factors, among which the special logic of scientific cognition of special and essential importance, Innovative process participants practical requirements, feedback between science and practice, and more.

The twenty-first century has clearly shown that it is the level and dynamism achieved in the development of the innovative field that forms a solid basis for economic growth. Whereas innovation is the driving force behind the development of the national and world economies.

Keywords: Innovation, Dynamism, Strategy, Priority.

* * * *

წარმოების მეცნიერულ-ტექნოლოგიური განვითარება საზოგადოების განვითარების განუყოფელი ნაწილია. მისი განვითარების დონე განისაზღვრება არა ცალკეულ მიღწევათა ვიწრო ტექნიკური ეფექტით, არამედ ფართო სოციალურ-ეკონომიკური შედეგებით, რაც უშუალოდ განპირობებულია ინოვაციური პროცესების ეფექტიანობის ამაღლებითა და შემდგომი განვითარებით.

საზოგადოების პროგრესს განსაზღვრავს ორი უმთავრესი ფაქტორი: ინოვაციები და მისი გავრცელების გლობალურობა. სხვაგვარად ნებისმიერი სიახლე დარჩებოდა ჩაკეტილ სივრცეში და იქნებოდა, ერთი რომელიმე პიროვნების ან პიროვნებათა ჯგუფის ხელში. საერთოდ მეცნიერებას საზღვრები არ გააჩნია, მსოფლიოს უცხოა შეზღუდული გარემო, რომლის ფარგლებშიც დიდი მეცნიერული აღმოჩენები და გამოყენებითი ხასიათის მიღწევები შეუძლებელი იქნებოდა. გამომდინარე ამ ლოგიკიდან ინოვაციური განვითარების კონკრეტული სტრატეგია ერთი ქვეყნის ფარგლებში სრულებითაც არ ნიშნავს მის იზოლირებას საერთო ინოვაციური ტენდენციებიდან.

ფუნდამენტურ და გამოყენებით გამოკვლევათა და დამუშავებთა პრიორიტეტები განისაზღვრება იმისდა მიხედვით, თუ როგორაა მტკ-ის სტრატეგიული მიმართულებები, ხოლო ამ უკანასკნელს კი განსაზღვრავს, ერთის მხრივ, ძირითადი ურთიერდაკავშირებული მეცნიერულ-ტექნიკური ფაქტორები, ხოლო მეორეს მხრივ კი უმნიშვნელოვანესი სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემები.

ინოვაციური განვითარების სტრატეგიისა და სტრუქტურის ფორმირება სრულყოფას ფაქტორთა ფართო წრე განაპირობებს, რომელთა შორის განსაკუთრებული და არსებითი მნიშვნელობისაა: მეცნიერული შემეცნების შინაგანი ლოგიკა, ინოვაციური პროცესის მონაწილე სუბიექტთა პრაქტიკული მოთხოვნილებები, უკუკავშირი მეცნიერებასა და პრაქტიკას შორის და ა.შ.

მეცნიერული შემეცნების განვითარების შინაგანი ლოგიკა განისაზღვრება მეცნიერებაში მიმდინარე ევოლუციური და რევოლუციური პროცესებით, მათი გამოყენების შესაძლებლობებით, გავლენა მოახდინონ ეკონომიკური პროცესის სუბიექტებსა და ობიექტებს შორის ურთიერთობათა განვითარებაზე, ცვლილებები შეიტანონ ერთობლივი მოთხოვნის სტრუქტურაში.

ეკონომიკური პროცესების სუბიექტთა პრაქტი-

კული მოთხოვნილებები ყალიბდება მეცნიერულ-ტექნიკური მიღწევების საზოგადოებრივ წარმოებაში გამოყენების შესაძლებლობათა და კონკურენციის პირობებით.

უკუკავშირის მეცნიერებასა და პრაქტიკას შორის განაპირობებს საზოგადოებაში არსებული სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების კომპლექსი, რომელიც ცხადია, ამა თუ იმ ქვეყნისათვის განსხვავებულია და, რომელთა გადაწყვეტაც საჭიროებს მეცნიერულ კვლევას. ამდენად, პრაქტიკული მოთხოვნილებები გადაიზრდება მეცნიერულ მოთხოვნილებებში. ასევეა პირიქით, როდესაც მეცნიერული მოთხოვნილებები „გარდაიქმნებიან“ პრაქტიკულ მოთხოვნილებად.

ვინაიდან ძირითადი ეკონომიკური სტრატეგია და მეცნიერულ – ტექნიკური პოლიტიკა განისაზღვრება მართვის უმაღლეს დონეზე სახელმწიფოს მიერ, ცხადია, მისი პრეროგატივაა მეცნიერულ გამოკვლევათა და დამუშავებთა პრიორიტეტების ფორმირებაც. მანვე უნდა უზრუნველყოს აგრეთვე იმავე მართვის დონეზე სათანადო ორგანიზაციული სისტემის სრულყოფა და ეფექტიანი ფუნქციონირება. აქ აუცილებლად იქნებიან ჩართული პროფესიული და დაინტერესებული ჯგუფები, საექსპერტო კომისიები ამა თუ იმ მიმართულებით და ცალკეულ პრობლემებზე.

პრიორიტეტთა ფორმირებისათვის აუცილებელია შემუშავდეს გადაწყვეტილებათა მიღების რაციონალური მოდელი, რომელმაც უნდა მოიცვას შემდეგი ეტაპები:

1. პრობლემის დიაგნოზი;
2. შეზღუდვებისა და კრიტერიუმების ფორმულირება გადაწყვეტილებათა მისაღებად;
3. ალტერნატიული ვარიანტების გამოვლენა;
4. ალტერნატივების შეფასება;
5. ალტერნატივის არჩევა.

პრიორიტეტთა ფორმირების ორგანიზაციულ-ეკონომიკური სისტემა ამავდროულად უნდა იქცეს ქვეყნის ეკონომიკისა და მეცნიერულ-ტექნიკური განვითარების სტრატეგიულ-კურსის შენარჩუნებისა და განვითარების საშუალებად, მეცნიერული გამოკვლევებისა და დამუშავებისას მართვის ერთ-ერთ ინსტრუმენტად პერსპექტიული თემების შერჩევისა და პრიორიტეტების ყოველწლიურად განსაზღვრის პროცესად. მათ შესაბამისად მოხდება საბიუჯეტო სახსრების გამოყოფა კონკრეტული სამუშაოებზე და შეიქმნება მოტივები ინვესტიციური აქტივობისათვის.

მეტად მნიშვნელოვანია, თუ როგორ იქნება თანაფარდობა დანახარჯების სისტემაში ფუნდამენტურ და გამოყენებით გამოკვლევებსა და დამუშავებას შორის. როგორც მონიშნავს ქვეყნების გამოცდილება აჩვენებს საშუალოდ ფუნდამენტურ გამოკვლევებზე მოდის 14%, გამოყენებით გამოკვლევებზე 25%, ხოლო დამუშავებებზე 63%. ამ თანაფარდობას განაპირობებს დადებითი შედეგის მიღების ალბათობა, რომელიც შეადგენს: ფუნდამენტურ გამოკვლევათა სტადიაზე –5-10%-ს, გამოყენებით

გამოკვლევათა სტადიაზე 85-90%-ს, დამუშავების პროცესში 95-97%-ს.

საქართველოს ესაჭიროება ფუნდამენტურ და გამოყენებით გამოკვლევებსა და დამუშავებებს შორის ისეთი ოპტიმალური თანაფარდობის ჩამოყალიბება, რომელიც უზრუნველყოფს მეცნიერების ეფექტიანობის ამაღლებას, ინოვაციური პროცესის გააქტიურებას, პირველი რიგის სოციალური პრობლემების გადაწყვეტას და ა.შ.

ამ მიზნით საჭიროა გატარდეს სახელმწიფო პოლიტიკა, რომელიც დაეფუძნება შემდეგ არსებით პრინციპებს:

1. ფუნდამენტურ გამოკვლევებს უმთავრესად დააფინანსებს სახელმწიფო;
2. სახელმწიფო დააფინანსებს მხოლოდ იმ გამოყენებითი ხასიათის პროგრამებს, რომლებიც ემსახურებიან ისეთი განსაკუთრებული სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის მიმართულებებს, როგორცაა თავდაცვა, ენერგეტიკა, კავშირგაბმულობა, დასაქმება და ა.შ.

3. სახელმწიფო ხელს შეუწყობს კერძო სექტორში ინოვაციური განვითარების მოტივების შექმნას და განვითარებას ისეთი არაპირდაპირი მეთოდებით, როგორიცაა: პროტექციონისტულ-ლიბერალური საგადასახადო და საკრედიტო პოლიტიკა, მეცნიერულ-ტექნიკური ინფორმაციით უზრუნველყოფის სისტემის განვითარება, სალიცენზიო, საპატენტო და ანტიმონოპოლიური სრულყოფა და ა.შ.

4. საბიუჯეტო სახსრების განაწილებისას სახელმწიფო უპირატესობას ანიჭებს იმ პროგრამებს, რომლებიც ხორციელდება ჯანმრთელობის დაცვის, მრეწველობის, ენერგეტიკისა და კავშირგაბმულობის მიმართულებით.

ფუნდამენტური და გამოყენებითი გამოკვლევებისა და დამუშავებისას პრიორიტეტების განსაზღვრა ორგანიზაციულ-ეკონომიკური სისტემის განვითარების შესაბამისად უნდა განხორციელდეს აგრეთვე მთლიანად ინოვაციური სფეროს მართვის სტრუქტურის ტრანზფორმაცია.

ყოველივე ზემოთ ჩამოთვლილი ღონისძიებათა ერთობლიობა ხელს შეუწყობს ინოვაციური განვითარების სტრატეგიისა და პრიორიტეტების ფორმირება-სრულყოფას.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. აბრალავა ა. „ეკონომიკისა და ბიზნესის გლობალურ-ინოვაციური პრობლემები“. გამომცემლობა „უნივერსალი“. თბ. 2014წ.
2. აბრალავა ა. „ეროვნული ეკონომიკა და გლობალიზაცია“. „ინოვაცია“. თბ. 2015წ.
3. გვარუცაძე ა. „სახელმწიფოს ინოვაციური პოლიტიკის რეალიზაციის მეთოდები. ჟურ. „სოციალური ეკონომიკა“. #3. 2015წ.
4. კინზარიშვილი ქ. „ინოვაციური მენეჯენტი“. „ბექვითი სამყარო“. თბ. 2011წ.
5. Иновационный менеджмент. Под.ред. С.И.Ильенковой. М. 2014
6. <http://www.russha.ru/>